

A photograph of two children fishing by a pond. The child on the left is wearing a white t-shirt and a white cap, and the child on the right is wearing a light green t-shirt and shorts. They are both holding fishing rods. The pond is filled with lily pads and reeds. The text 'Jyväskylän seurakunnan Ympäristöopas' is overlaid on the image in a white, serif font.

Jyväskylän seurakunnan
Ympäristöopas

Ympäristötyötä ei voi ulkoistaa

Jyväskylän seurakunnassa on tehty paljon hyvää työtä ympäristön hyväksi. Kirkkohallituksen myöntämä ympäristödiplomi on kaunis kiitos ja tunnustus ponnisteluista.

On ollut ilo seurata ympäristötyöryhmän ja ympäristövastaavien innostunutta ja tuloksekasta työskentelyä.

Ympäristötyötä emme voi kuitenkaan ulkoistaa asiaan erityisesti vihkiytyneille. Jokaisella meistä on mahdollisuus ja velvollisuus sitoutua strategiamme tavoitteeseen:

”Otamme kaikessa toiminnassamme ja valinnoissamme huomioon ympäristövaikutukset.”

Tämä ekoapinen konkretisoi tätä tavoitetta.

Arto Viitala
Kirkkoherra

Rukous ympäristön puolesta

Taivaallinen Isämme, meidän ja maailmamme Luoja ja Ylläpitäjä.

Me kiitämme sinua elämän lahjasta.

Meistä jokainen on sinun luomistyötäsi. Sitä on myös ympärillä oleva luomakunta, niin elollinen kuin eloton ja kaukaiset tähtitarhat.

Me ylistämme Sinun suuruuttasi ja viisauttasi pienimmistä atomeista lukemattomiin aurinkokuntiin.

Opetä meitä kunnioittamaan luomakuntaasi, johon olemme saaneet käyttöoikeuden, mutta emme omistusoikeutta. Sinun armosi ja rakkautesi kutsuu meitä rakastamaan ja kunnioittamaan kaikkea elämää.

Taivaallinen Isämme, meidän ja maailmamme Luoja ja Ylläpitäjä.

Anna ihmiskunnalle yhteistä mieltä mennä kohti kestäväää kehitystä sekä ruoan ja resurssien tasaista jakamista tällä yhteisellä pallollamme, jossa me aina vaan enemmän ja enemmän tarvitsemme toisiamme ja Sinua.

Me jätämme oman elämämme, toinen toisemme ja koko maailmamme Sinun käsiisi ja katsomme toivossa kohti parempaa huomista Sinussa kolmiyhteinen Jumala, Isä ja Poika ja Pyhä Henki.

Aamen.

Yhdessä eteenpäin

Ympäristökysymykset, ilmastonmuutos, ja huoli tulevaisuudesta haastavat elämäntaparemonttiin. Myös seurakunnassa pohditaan kuinka vaikuttaa ympäristön hyvinvointiin. Vastuu luomakunnan viljelystä ja varjelusta kohoaa suoraan uskon perusteista.

*Jyväskylän seurakunnalle myönnettiin kirkon ympäristödiplomi vuonna 2011.
Seurakunta on myös Reilun kaupan seurakunta.*

- Suuret muutokset syntyvät pienistä teoista. Kirjatkaa konkreettiset ympäristötavoitteet yksikön toimintasuunnitelmaan. Tavoite voi olla esimerkiksi yksittäinen teko tai tapahtuma.
- Arvioi toimintakertomuksessa työnne ympäristövaikutuksia. Ovatko asetetut tavoitteet toteutuneet? Onko suunta ollut oikea?
- Muista, että yhteisöissä on voima. Osallistu aktiivisesti koulutuksiin ja tapahtumiin. Onnistumisten jakaminen ja mieltä askarruttavien kysymysten pohtiminen on hauskeempaa yhdessä.
- Keskustele ympäristöasioista työtovereiden, muiden seurakuntien, ja muissa organisaatioissa toimivien ystäviesi kanssa. Voiko hyviä käytäntöjä jakaa?
- Innostu ja innovoi. Sinä vaikutat siihen kuinka ympäristötyö seurakunnassa onnistuu.

www.jyvaskyla.fi/ymparisto
www.japary.fi
www.ely-keskus.fi
www.reilukauppa.fi

Valitse Reilun kaupan tuotteita

Kierrätys hyväksi ja tavaksi

Ympäristön kannalta kestävä kehitys on mahdollista vähentämällä luonnonvarojen ja uusiutumattomien raaka-aineiden käyttöä sekä lisäämällä kierrätystä. Kierrätyksen avulla raaka-aineet palautetaan käyttöön tai puhtaana takaisin luontoon.

*Vuonna 2011 Jyväskylän seurakunnan jätelasku oli 55 437 euroa.
Lisäystä edelliseen vuoteen oli 12,9 prosenttia.*

- Muista, että kierrätys lähtee aina omista periaatteistasi. Kierrättämällä säästät metsiä ja raaka-aineita sekä pidät pohjavedet, maaperän ja vesistöt puhtaana.
- Kierrätä ja lajittele enemmän, osta vähemmän. Kaupassa tehdyt valinnat ehkäisevät jätteen syntymistä.
- Kevennät kaatopaikkoja ja säästät luonnonvaroja muuttamalla pulloja, tölkit ja kanisterit rahaksi kierrätyspisteissä.
- Aarteita askarteluun löytyy kun otat saviruukut, kynttilänpätkät ja tekstiilit kerhojen käyttöön.
- Tiesithän, että Jyväskylän seurakunnassa lajitellaan kattavasti: kuivajäte, biojäte, kartonki/pahvi, paperi/valkoinen paperi, lasi, metalli, patterit, energiajäte, loisteputket sekä vaarallinen jäte kuuluvat kaikki omiin keräyspisteisiinsä.

www.jly.fi/yhdyskuntajatehuolto2010.pdf

Kestävät hankinnat osaksi arkea

Suuren volyymin vuoksi julkisilla hankinnoilla on erityinen rooli hyvinvoinnin edistäjänä ja kielteisten ympäristövaikutusten pienentäjänä. Julkisten hankintojen tärkeitä valintaperusteita ovat tuotteiden ympäristövaikutukset. Palveluiden hankinnassa ympäristövaikutuksia vähennetään huomioimalla pohjoismaisen tai EU:n ympäristömerkin palveluille kehittämät kriteerit.

Vuonna 2011 Jyväskylän seurakunnan hankinnat olivat noin 7,3 miljoonaa euroa eli noin 30,9 prosenttia vuotuisen budjetin toimintakuluista.

- Vältä turhaa kulutusta. Hankintaa tehdessäsi kiinnitä huomio kierrätysjärjestelmän olemassa-oloon sekä pitkään takuu-aikaan.
- Vältä ylipakattuja tuotteita ja suosi suuria pakkauskokoja. Muista, että osa tuotteen hinnasta muodostuu jätteeksi menevästä pakkauksesta.
- Oikeaoppinen käyttö lisää tuotteen ikää. Varmista myös, että tuotteen mukana tulevat ohjeet ympäristöä säästävästä käytöstä sekä poistamisesta.
- Suosi hankinnoissa tuotemerkkejä, joilla on ympäristösertifikaatti. Riippumattoman tutkimuslaitoksen myöntämä sertifikaatti takaa, että tuote on valmistettu ympäristöä ajatellen.
- Suosi Reilua kauppaa. Saatavilla on jo yli 1800 erilaista Reilu kauppa -sertifioitua tuotetta. Tuotteita myyvät niin tavalliset ruokakaupat, erikoisliikkeet kuin verkkokaupatkin.
- Tutustu seurakunnan vuonna 2012 hyväksytyyn hankintaohjeeseen.

www.ymparistomerkki.fi
www.eettinervalinta.fi

Viihtyisässä ympäristössä

Kodin tai työpaikan miellyttävä ympäristö on viihtyisä, esteettinen ja turvallinen. Asianmukaisella ja säästävällä siivouksella pidennetään materiaalien käyttöikää sekä säästetään luonnonvaroja.

Seurakunnassa hankitaan vuosittain siivousaineita ja -tuotteita yli kahteenkymmeneen kohteeseen noin 35 000 eurolla. Yksi vuonna 2011 suoritettu kilpailutuksen hankintaperusteista oli tuotteiden ympäristöystävällisyys.

- Ekologinen siivous on ympäristön ja talouden kannalta järkevää. Hanki vain suuria pakkauskokoja ja korjattavia ja kierrätettäviä tuotteita. Kiinnitä huomio myös luonnonmateriaaleista tai kierrätysmuovista valmistettuihin siivousvälineisiin.
- Suosi ympäristömerkittyjä tuotteita mahdollisuuksien mukaan. Tuotteet ovat turvallisia kaikille, myös pienille lapsille ja allergikoille.
- Annostelee pesuaineet oikein, yliannostus ei lisää pesutehoa. Annossuositukset löydät yleensä pesuainepaketista.
- Pyri omalla toiminnallasi vähentämään siivouksen tarvetta. Pidä huolta yleisestä siisteydestä ja palauta tavarat käytettyäsi niiden alkuperäisille paikoille. Pyyhi kengät huolellisesti ovimattoon.

www.finntensid.fi

Tuunaa toimistostasi vihreä – sitoudu kestäväan kehitykseen

Tietokoneet, mobiililaitteet ja internetyhteydet ovat muuttaneet työskentelytapoja ja yhdessä ne mahdollistavat siirtymisen paperittomaan toimistoon. Kehityksestä huolimatta toimistojen paperinkulutus kasvaa jatkuvasti. Paperiteollisuus on yksi suurimmista puun, energian ja veden kuluttajista.

*Toimistoissa syntyvästä jätteestä
80-90 prosenttia on paperia.*

- Vältä turhaa paperinkulutusta. Tulostamalla ja kopiaamalla kaksipuoleisesti säästät konetta ja paperia.
- Arvioi kopio- ja painosmäärät tarkasti, ja ota lisää tarvittaessa. Virheelliset kopiot ja tulosteet voit käyttää uudelleen muistilappuina tai suttupaperina.
- Tee kerralla valmista. Tarkasta kielioppi huolellisesti ennen tulostusta.
- Muista, ettei sähköpostiviestejä kannata tulostaa. Ne voi arkistoida sähköisesti.
- Toimita paperijäte, tietoturva-asiakirjat sekä biojäte niille varattuihin kierrätyspisteisiin.
- Huomio myös sähkönkulutus. Sulje valot sekä tietokoneen näyttö lähtiessäsi kokoukseen tai lounaalle.
- Tyhjät värikkasetit kierrätetään monistamon kautta. Siellä niiden määrää seurataan huolellisesti.

www.paperinkerays.fi
wwf.fi/maapallomme/vaikuta/greenoffice
www.vihrealanka.fi

Kohdista energia oikein

Energian järkevällä ja taloudellisella käytöllä pienennetään sähkö- ja lämpölaskua viihtyvyydestä tai mukavuuksista tinkimättä. Seurakunnan uusissa rakennuskohteissa energiatehokkuutta syntyy uuden teknologian avulla. Esimerkiksi valaistusta ja lämpötilaa on mahdollista säätää reaaliaikaisesti ulkoilman muutosten mukaan.

Jyväskylän seurakunnan sähkö- ja lämmityslasku on vuorokaudessa noin 2000 euroa. Sähköopimukset kilpailutettiin vuonna 2011, jolloin yhtenä valintakriteerinä pidettiin ekosähköä. Seurakunta on ympäristödiplomissaan sitoutunut sähköhankinnoissaan jatkossakin huomioimaan ympäristöasiat.

- Tiesitkö, että sopiva toimiston lämpötila on 20-21 astetta? Lisää mieluummin vaatteita, älä huonelämpötilaa.
- Älä peitä patteritermostaatteja verhoilla tai muilla huonekaluilla, sillä silloin automatiikka ei tunnista todellista lämpötilaa. Kesällä jäähdytyksen apuna voi käyttää verhoja ja sälekaihtimia.
- Älä koske kiinteistön talotekniikan säätölaitteisiin ilman lupaa. Puutteen tai vian huomattuasi ota yhteys kiinteistötoimeen.
- Pidä ovet ja ikkunat kiinni mahdollisuuksien mukaan. Talvella myös väliovet ja tuulikaapit kannattaa sulkea energiahukan välttämiseksi. Tilaisuuksien yhteydessä pohdi kuinka pitkään ovea tarvitsee pitää auki.
- Päivän päätteeksi sammuta valot vessoista sekä yleisistä tiloista.

www.motiva.fi

Luovasti keittiössä

Ruoan ympäristövaikutukset koostuvat pääasiassa tuotannosta, kuljetuksista sekä kulutuksesta. Koko kulutuksen ympäristövaikutuksista elintarvikkeiden osuus on kolmannes.

Vesalan leiri- ja kurssikeskus sekä emäntäpalvelut osallistuvat EkoCentrian Portaat Luomuun –ohjelmaan. Vapaaehtoisen ohjelman tarkoituksena on auttaa ammattikeittäjiä lisäämään luomutuotteiden käyttöä.

- Suosi hankinnoissa lähialueen tuotteita sekä luomua. Ulkomaisten hedelmien tilalla maistuvat kotimaiset juurekset, marjat ja omenat.
- Runsaan lihankäytön sijaan suosi vuodenajan juureksia, perunaa ja herneitä, papuja ja metsien antimia. Proteiinia saa esimerkiksi soijasta ja siitä valmistetusta tofusta.
- Reilun kaupan tuotteita hankkimalla varmistat, että tuottaja saa työstään oikeudenmukaisen korvauksen. Tiesitkö, että emäntäpalvelu ja leirikeskusten ruokalaitokset hankkivat ainoastaan Reilun kaupan kahvia ja teetä?
- Biojätteen määrä vähenee, kun hankit elintarvikkeita vain tarvitsemasi määrän.
- Ota pakastetut tuotteet sulamaan hyvissä ajoin ennen tarvetta, näin säästät uunissa tai mikrossa sulattamiseen tarvittavan ajan ja energian.

www.portaatluomuun.fi
www.luomu.fi
www.ymparistopassi.fi

Liiku kevyesti –vähennä CO2

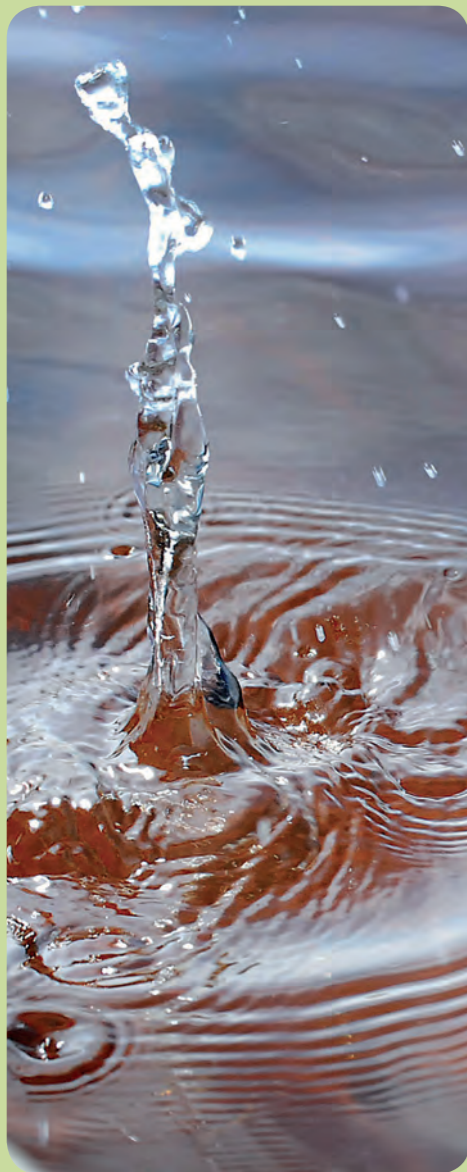
Liiku kevyesti jalan tai pyörällä. Matka taittuu turvallisesti myös linja-autolla tai junalla. Valinnat kohti kevyempää liikkumista edistävät terveyttä ja kohentavat ilmanlaatua.

Vuonna 2011 Jyväskylän seurakunnassa maksettiin korvauksia 415 802 kilometriltä. Tämä vastaa noin 40 tonnia CO₂-päästöjä. Edelliseen vuoteen verrattuna kilometrimäärä väheni 4,7 prosenttia.

- Muista, että autolla ei tarvitse ajaa aina perille saakka, ainakaan yksin.
- Kulje työmatkat kimpakyydillä, ja lyhyet matkat kävellen.
- Rauhallisesti ja taloudellisesti ajaen parannat liikenneturvallisuutta ja vähennät polttoaineen kulutusta.
- Liikkumisvalinnoilla vaikutat ympäristösi suunnitteluun. Aktiivinen jalankulku- ja pyöräilyreitien käyttö parantaa kevyenliikenteen väylien suunnittelua. Paikallisliikenteen käyttö vaikuttaa reittien ja aikataulujen kehittämiseen tarpeittesi mukaan.
- Kevyessä ilmastotaakkaa ja valitse vähemmän CO₂-päästöjä. Valittavanasi on oma auto, juna, linja-auto, polkupyörä tai kävely – tutustu pyöräilykarttoihin, linja-autojen aikatauluihin ja ajoita liikkumisesi oikein.

www.motiva.fi/liikenne/taloudellinen_ajotapa
www.poljin.fi
<http://kevytliikenne.jkl.fi>

Vesi on arvokas luonnonvaramme

Suomi on tuhansien järvien maa, ja vesi yksi elämän perusedellytyksistä. Keskivertosuomalainen kuluttaa päivässä talousvettä noin 155 litraa. Vesistönsuojelun tavoitteena on turvata pohjaveden laatu ja määrä.

Vuonna 2011 seurakunnan kiinteistöillä kulutettiin vettä noin 38 517 kuutiometriä.

- Vältä turhaa kulutusta. Sulje hana kun et tarvitse vettä ja ilmoita rikkinäisestä wc-pöntöstä tai vuotavasta hanasta kiinteistötoimistolle.
- Älä kaada viemäriin ruuantähteitä, roskia tai muita sinne kuulumattomia esineitä. Kaikki ylimääräinen haittaa veden puhdistusta ja voi tukkia järjestelmän.
- Ongelmajätteen kaataminen viemäriin on kiellettyä. Vaarallinen jäte voi vaikuttaa vähäpätöiseltä, mutta väärässä paikassa se voi aiheuttaa suurta haittaa. Haitallisten aineiden joutuminen pohjavesiin pieninäkin pitoisuuksina voi vaikeuttaa tai estää pohjavesien käyttämistä talousvetenä.
- Vältä pullovettä aina kun mahdollista. Hanavesi on hyvä ja terveellinen juoma. Lisäksi se on puhdasta ja lähes ilmaista.

www.unicef.fi/vesi
www.sll.fi

Elämää leirikeskuksissa

Leirikeskukset kutsuvat luonnon keskelle. Leirikeskuksiin saavutaan oppimaan – ihmettelemään puhdasta järvivettä, luontometsää polkuineen ja kosteikkoineen. Leiri on monelle osallistujalle kokonaisvaltainen elämys, joka painuu mieleen pitkäksi aikaa.

Seurakunnan leiripaikoissa järjestetään vuodessa noin 1100 leiriä tai tapahtumaa. Aterioita tarjotaan vuodessa yli 100 000. Leiripaikkojen kokonaiskäytöstä seurakunnan oman toiminnan osuus on 70 prosenttia.

- Hyödynnä seurakunnan leirikeskuksia aina kun mahdollista. Omat leirikeskukset ovat lähellä ja niihin pääsee helposti.
- Kimppakyyti kannattaa. Sovi yhteiskuljetuksesta ja varmista, että kaikki muutkin ovat siitä tietoisia.
- Kunnioita leirikeskusten ympäristöä ja pidä siitä huolta. Vältä roskaamista ja lajittele syntyvä jäte niille varattuihin kierrätyspisteisiin.
- Leireillä saunotaan ja uidaan paljon. Suosi hajoavia pesuaineita ja hiustenhoitotuotteita.
- Riihikirkko, kappelit ja hiljaisuuden paikat kutsuvat rauhoittumaan. Nauti hiljaisuudesta, poissa kaupungin melusta ja hälystä.

www.jyvaskylanseurakunta.fi/leirikeskukset

Virkisty metsässä

Metsä on kasvupaikka puustolle ja sen laajaan ekosysteemiin kuuluvat kasvit, eläimet, kalliot, suot ja maaperä. Metsä toimii suurena lääkehiilenä, joka suodattaa sateen ja puhdistaa ilmaa. Kasvava metsä sitoo ilmakehän hiilidioksidia noin tonnin puukuutiometriä kohden.

Jyväskylän seurakunnalla on metsämaata 575 hehtaaria. Metsänhoitoa ohjaa voimassa oleva metsäsuunnitelma ja siinä huomioitua arvokkaat metsälain kohteet. Metsällä on PEFC-sertifikaatti ja lisäksi vapaaehtoinen kahdeksan hehtaarin METSO-suojelukohde Korpilahdella.

- Marjat ja sienet kuuluvat jokamiehenoikeuksiin. Korjaa talteen luonnon monipuoliset antimet sekä vitamiinit.
- Kuntoilu lisää elämänlaatua ja tutussa metsässä liikkuminen kehittää lihaksia ja kuntoa. Vieraassa ympäristössä valmiit reitit ja polut ovat turvallisia kulkea.
- Lähde luontoharrastajaksi lintubongaukseen, kevät- ja syysmuuton seurantaan tai kasvien tunnistamiseen. Kiikarin, kartan ja opaskirjan avulla pääset hyvään alkuun.
- Luontokuvaus harrastuksena luo oikean ja monipuolisen kuvan suomalaisesta luonnosta ja sen muutoksesta.
- Metsä on henkisen kasvun, tutkiskelun ja eheytyksen paikka. Etsi itsellesi ja opasta kerholaisia, leiriläisiä tai muita kiinnostuneita etsimään paikkaa tutusta metsästä, jossa hiljentyä ja seurata alati muuttuvaa luonnon kauneutta.

www.jyvaskyla.fi/liikunta/ulkoilu_ja_virkistys
www.luontokuva.org
www.birdlife.fi/lintuharrastus

Kasvata kohtuuteen

Ympäristökasvatus herättää työntekijät ja seurakuntalaiset pohtimaan elinympäristömme muutoksia ja elämäntapojemme vaikutuksia luonnon tilaan. Ympäristökasvatus on tietoista ja kantaa ottavaa toimintaa ympäristön puolesta. Ympäristökasvatuksen tavoitteena on toteuttaa luomakuntaa suojelevia arvoja käytännössä.

- Muista, että sinä olet esimerkki. Herätä lähipiirissäsi arvokeskustelua ympäristöstä.
- Käytä mahdollisuudet hyväksi ja kerro seurakunnan tapahtumissa ja tilaisuuksissa luomakunnasta ja ihmisen vastuusta.
- Ympäristöasioiden oppii tehokkaimmin, kun niihin liittyy mielekästä konkreettista toimintaa luonnossa ja sen hyväksi. Lähde seurakuntalaisten kanssa luontoon tai järjestä luontoaiheinen jumalanpalvelus.
- Ympäristökasvatus on ennen kaikkea arvokasvatusta. Ihminen haluaa suojella sitä, mikä on hänelle rakasta, arvokasta ja tärkeää.

Jyväskylän seurakunta

Ympäristötyöryhmä
www.jyvaskylanseurakunta.fi